

LIETUVOS
ADVOKATŪRA

Duomenys kaupiami Juridinių asmenų registre, kodas 300099149, Tiltų g. 17, LT-01101 Vilnius, www.advokatura.lt
Tel. +370 5 262 4546, faks. +370 5 212 1859, el. p. la@advokatura.lt, a. s. SEB bankas LT877044060001030612

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija

2019-11-07 Nr. 917

Į 2019-11-05 Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2016 M. BALANDŽIO 13 D. NUTARIMO NR. 364 DĖL UŽ ANTRINĖS TEISINĖS PAGALBOS TEIKIMĄ, KOORDINAVIMĄ IR MEDIACIJĄ MOKAMO UŽMOKESČIO DYDŽIŲ IR MOKĖJIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO PAKEITIMO PROJEKTO

2019 m. lapkričio 5 d. Lietuvos advokatūroje gautas Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Teisingumo ministerija) parengtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimo Nr. 364 „Dėl už antrinės teisinės pagalbos teikimą, koordinavimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) patvirtinimo“ pakeitimo“ projektas (toliau – Projektas). Susipažinę su siūlomu teisiniu reglamentavimu teikiame savo išvadas ir pasiūlymus.

Dėl užmokesčio bazinio dydžio (toliau – UBD)

Pirmiausia svarbu pažymėti, jog šiuo metu nustatytas darbo laiko įkainis 13 Eur už darbo valandą yra nesuderinamas su konstitucinėmis garantijomis įtvirtintomis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnyje. Atkreiptinas dėmesys, jog, pavyzdžiui, individualaus konstitucinio skundo parengimą Teisingumo ministerija siūlo įvertinti 91 euru (7 x UBD (13 Eur)) [bruto], kurie po advokato sumokamų mokesčių tampa pajamomis, nesiekiančiomis net 50 Eur [neto]. Lietuvos advokatūros nuomone, toks siūlomas atlygis galėtų būti vertintinas kaip nepagarba tiek teisei į teisingą teismą, tiek advokato profesijai, tiek ir Konstituciniam Teismui. Kita vertus, išeitis iš tokios padėties galėtų būti reali UBD peržiūra. Lietuvos Advokatūra, dar 2018 m. rugpjūčio 29 d. raštu Nr. 742 teikė siūlymą UBD didinti iki 16,86 Eur. Atsižvelgiant į Lietuvos oficialios statistikos portalo duomenis, vidutinė 2019 m. metinė infliacija, apskaičiuota pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (SVKI) sudarė 2,5 proc., o bruto darbo užmokestis išaugo 9,4 proc., todėl 2019 m. rugpjūčio 13 d. Lietuvos advokatūra raštu Nr. 659 prašė UBD nustatyti bent jau 18,90 Eur., kas vis dar būtų žemiausias įkainis ES. Atsižvelgiant į tai prašome pakeisti UBD dydį, kuris būtų taikomas nuo 2020 m. sausio 1 d.

Dėl Taisyklių 4 punkto pakeitimo

Projektu Taisyklių 4 punktą siūloma papildyti sekančiais: *„Advokatų, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, kelionei į antrinės teisinės pagalbos teikimo ar procesinių veiksmų atlikimo vietą ir iš jos skirtas laikas bei laikas susipažinti su bylos medžiaga papildomai neapmokami.“* Atkreiptinas dėmesys į tai, kad toks papildymas sudaro pagrindą abejonėms, ar nuolat antrinės teisinės pagalbos paslaugas teikiančiam advokatui bus apmokama už darbo laiką, praleistą vykstant į antrinės teisinės pagalbos teikimo ar procesinių veiksmų atlikimo vietą ir iš jos. Siekiant teisinio aiškumo ir išvengti galimų interpretavimo klaidų, siūlome nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiantiems advokatams kelionėms ir su bylos medžiaga susipažinti skirtą laiką laikyti faktiniu antrinės teisinės pagalbos teikimo laiku. Be to atkreiptinas dėmesys į 4 punkte nurodytą aplinkybę, kad *„Advokatams, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, už budėjimą ne darbo dienomis užmokestis nemokamas.“* Toks reguliavimas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 ir 49 straipsnio nuostatomis, kad kiekvienas žmogus turi teisę turėti poilsį ir gauti teisingą apmokėjimą už darbą. Atsižvelgiant į tai, siūlome Taisyklių 4 punktą išdėstyti taip:

<...> „4. Advokatams, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, kiekvieną mėnesį už antrinės teisinės pagalbos teikimą mokamas 163,6 UBD užmokestis, išskyrus antrinės teisinės pagalbos teikimo sutartyse nustatytus laikotarpius, kuriais antrinė teisinė pagalba nebuvo teikiama. Advokatams, nuolat teikiantiems antrinę teisinę pagalbą, laikas, skirtas susipažinti su bylos medžiaga ir kelionei į antrinės teisinės pagalbos teikimo ar procesinių veiksmų atlikimo vietą ir atgal įtraukiamas į Taisyklių 3.1. papunktyje nurodytą laiką. Jeigu be svarbių (objektyvių ir nuo advokato valios nepriklausančių) priežasčių advokatas nevykdo Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 23 straipsnio 2 dalyje nustatytos pareigos arba nepateikia teismui duomenų apie apskaičiuotas antrinės teisinės pagalbos išlaidas, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba (toliau – tarnyba) priima sprendimą nemokėti advokatui užmokesčio dalies, lygios valstybės patirtų antrinės teisinės pagalbos išlaidų sumai. Advokatams, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, tarnyba apmoka Taisyklių 30 punkte nurodytas išlaidas, susijusias su antrinės teisinės pagalbos teikimu.“

Dėl Taisyklių 11 ir 11¹ punktų pakeitimo

Kaip Lietuvos advokatūra jau yra pasisakiusi rašte Teisingumo ministerijai Nr. 659, teikiamų teisinių paslaugų trukmė yra sąlygojama visų pirma individualaus ginčo pobūdžio. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo (toliau – Advokatūros įstatymas) 26 straipsnis teisinių paslaugų subjektu įvardina patį advokatą, o tai reiškia, kad priėmus pavedimą, tik pats advokatas tampa atsakingu už kliento jam patikėto klausimo ir susijusios bylos vedimo sėkmę, jo teikiamų paslaugų tinkamumą. Todėl nuo pat pavedimo pradžios iki jo pabaigos išimtinai tik advokatas, suderinęs su savo klientu, sprendžia klausimus, susijusius su tinkamu jo kliento atstovavimu bei

pastarajam priimtino rezultato siekimu. Taigi tik pačiam advokatui įstatymas suteikia teisę nuspręsti, kokios apimties pastangos (tiek laiko, tiek darbo sąnaudų prasme) bus tinkamos kliento pageidaujama rezultatui pasiekti. Kitaip tariant, tiek pagal tarp kliento ir advokato kilusį teisinį santykį, tiek ir pagal galiojantį teisinį reguliavimą, advokato veikla atstovaujant klientą yra apsaugota nuo trečiųjų asmenų kišimosi ar jos reguliavimo. Apibendrinant, toks teisinis reguliavimas, kuriuo nustatoma, kad advokatui nebus apmokama, jei antrinės teisinės pagalbos paslaugos pareikalaus didesnių laiko sąnaudų, yra nesuderinamas su advokato profesine veikla, daro tiesioginę neigiamą įtaką paslaugų kokybei ir pažeidžia asmens teisę į advokatą.

Be to procesinių veiksmų atlikimo ikiteisminio tyrimo metu ar teismo posėdžių trukmei advokatas neturi įtakos. Šie veiksmai yra organizuojami ikiteisminio tyrimo pareigūnų ar teismo ir juose advokatas dalyvauja tik užtikrindamas, kad nebus pažeistos jo ginamojo ar, kalbant apie civilines bylas, atstovaujamojo teisės. Todėl galiojant tokiame teisiniame reguliavime, advokatas kaskart, pasibaigus Taisyklėse procesiniam veiksmui nurodytam laiko limitui, turi rinktis, ar toliau paslaugas teikti *pro bono*, t. y. nemokamai, ar tiesiog nutraukti paslaugų teikimą. Tokia situacija kelia rimtą pavojų asmens teisės į gynybą įgyvendinimui Lietuvoje, todėl yra netoleruotina.

Projektu siekiama panaikinti minėtus laiko ribojimus, taikomus procesinių veiksmų, nepriklausančių nuo advokato valios, atlikimo trukmei, tačiau siūloma teisės normos formuluoti yra paini ir sau prieštaraujanti. Projekto Taisyklių 11 punkte siūloma numatyti, kad procesiniam veiksmui skirtas laikas negali 0,5 karto viršyti Taisyklėse procesiniam veiksmui skirto laiko, bet jei viršys 0,5 karto, tada advokatui bus apmokama už kiekvieną papildomą valandą. Taigi akivaizdus prieštaravimas – negali viršyti, bet jei viršys, bus apmokėta. Taip pat kyla klausimas, o jei faktinis procesinio veiksmo atlikimo laikas viršys 0,3 karto Taisyklėse skirto laiko, tai už šį laiką nebus mokama? O jeigu viršys 0,6 karto, tai bus apmokama tik už 0,1 karto viršytą laiką, nes nurodyta, kad mokama viršijus 0,5 karto.

Atsižvelgiant į tai, siūlome Taisyklių 11 punktą išdėstyti taip:

<...> „11. Jeigu faktinis advokato antrinės teisinės pagalbos teikimo laikas viršija Taisyklėse nustatytą bylos stadijai (procesiniam veiksmui) skirtą laiką, jis turi būti patvirtintas ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, teisėjo ar antrinę teisinę pagalbą gavusio asmens parašu. Už kiekvieną papildomą suteiktos antrinės teisinės pagalbos valandą advokatui skiriamas papildomas 1 UBD užmokestis. Faktinis advokato antrinės teisinės pagalbos teikimo laikas procesiniam dokumentui parengti negali daugiau kaip 0,5 karto viršyti Taisyklėse procesiniam dokumentui parengti skirtą laiką, išskyrus bylas, nurodytas Taisyklių 11¹ punkte.“

Taigi šiuo atveju bus laikoma, kad procesinis veiksmas, teismo posėdis gali užtrukti ir ilgiau nei nurodyta Taisyklėse, tokiu atveju faktinis laikas turės būti patvirtintas atitinkamo asmens parašu, o advokatui bus sumokama už kiekvieną papildomą valandą. Tuo tarpu procesinio

dokumento parengimui skirtas laikas, negali viršyti daugiau kaip 0,5 karto Taisyklėse skirto laiko, išskyrus numatytas išimtis.

Analogiškai siūlome pakeisti ir Taisyklių 11¹ punktą:

<...> „11¹. Baudžiamosiose bylose dėl tyčinių sunkių ir tyčinių labai sunkių nusikaltimų advokato faktinis antrinės teisinės pagalbos teikimo laikas, viršijantis Taisyklių 14.1 ir 14.4 papunkčiuose nustatytą bylos stadijai (procesiniam veiksmui) skirtą laiką, turi būti patvirtintas ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, teisėjo ar antrinę teisinę pagalbą gavusio asmens parašu. Už kiekvieną papildomą suteiktos antrinės teisinės pagalbos valandą advokatui skiriamas papildomas 1 UBD užmokestis. Faktinis advokato antrinės teisinės pagalbos teikimo laikas, skirtas procesiniam dokumentui parengti, negali daugiau kaip 2 kartus viršyti Taisyklėse procesiniam dokumentui parengti skirto laiko.“

Dėl Taisyklių 32 ir 33 punkto pakeitimų

Projektu siūloma pailginti sprendimų, dėl apmokėjimo už advokato suteiktas antrinės teisinės pagalbos paslaugas, priėmimo ir užmokesčio išmokėjimo terminus nuo buvusių 15 dienų iki siūlomų 30 dienų. Projekto Taisyklių 32 punktas numato, kad „<...> užmokestis jiems išmokamas ne vėliau kaip per 15 30 dienų nuo ataskaitų pateikimo tarnybai“, o 33 punktas nurodo, jog „<...> Sprendimą dėl užmokesčio už suteiktą antrinę teisinę pagalbą išmokėjimo tarnyba priima ne vėliau kaip per 15 30 dienų nuo šiame punkte nurodytų dokumentų gavimo. <...> Užmokestis išmokamas ne vėliau kaip per 15 30 dienų nuo sprendimo priėmimo.“ Pažymėtina, kad siūlymas šiuos terminus prailginti iki 30 dienų prieštarauja laisvoje rinkoje vyraujantiems atsiskaitymo už darbą ar paslaugų teikimo principams. Reguliavimas, kuriuo už suteiktas paslaugas advokatams siūloma atsiskaityti ne anksčiau kaip po mėnesio arba, vadovaujantis Taisyklių 33 punktu, net dviejų, yra nepriimtinas, netoleruotinas, juolab už uždelsimą nenumatyti delspinigiai.

Atkreiptinas dėmesys ir į Taisyklių 33 punkte nustatytą 6 mėn. terminą advokatui pateikti ataskaitą, prašymą dėl užmokesčio išmokėjimo ir kitus būtinus duomenis, norint gauti apmokėjimą už suteiktas antrinės teisinės pagalbos paslaugas. Vertinant didelius advokatų darbo krūvius, užimtumą bei pareigą pateikti paslaugų teikimą patvirtinančius duomenis, darytina išvada, kad numatytas 6 mėn. terminas yra per trumpas. Dažniausiai bylos tiriamo ir nagrinėjamos daug ilgiau, todėl advokatas papildomai turi prisiminti visus veiksmus, kuriuos atliko byloje per pastaruosius 6 mėn. ir suspėti pateikti ataskaitą Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai. Atsižvelgiant į tai, siūlome *šį 6 mėn. terminą naikinti arba keisti į netrupesnę kaip 12 mėn., todėl pateikiame Taisyklių 33 punkto redakciją ir išdėstyti sekančiai:*

<...> 33. Advokatai, kurie prireikus teikia antrinę teisinę pagalbą, tarnybai, priėmusiai sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, pateikia prašymą išmokėti užmokestį už suteiktą antrinę teisinę

pagalbą (toliau – prašymas), dokumentus, patvirtinančius antrinės teisinės pagalbos suteikimą (procesinius dokumentus, teismo sprendimus ir panašiai) ir patirtas Taisyklių 30 punkte nurodytas išlaidas, ne vėliau kaip per 6 12 mėnesių nuo bylos stadijos (procesinio veiksmo), kurioje suteikta antrinė teisinė pagalba, pabaigos. Jeigu advokatas dėl svarbių (objektyvių ir nuo advokato valios nepriklausančių) priežasčių praleidžia nurodytą 6 12 mėnesių terminą, jis turi prašyme nurodyti šias priežastis ir prie prašymo pridėti tai patvirtinančius įrodymus. Jeigu advokatas dokumentų, patvirtinančių antrinės teisinės pagalbos suteikimą, pateikti negali, tai gali patvirtinti antrinę teisinę pagalbą gavęs asmuo, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teisėjas. Prašymo formą tvirtina teisingumo ministras. Prašymas gali būti siunčiamas paštu arba pateikiamas elektroninėmis ryšių priemonėmis, jeigu yra galimybė nustatyti advokato tapatybę. Prašyme turi būti nurodytas sprendimas, kuriuo remiantis buvo teikiama antrinė teisinė pagalba, aprašyta advokato suteikta antrinė teisinė pagalba ir nurodytas faktinis antrinės teisinės pagalbos teikimo laikas. Sprendimą dėl užmokesčio už suteiktą antrinę teisinę pagalbą išmokėjimo tarnyba priima ne vėliau kaip per 15 dienų nuo šiame punkte nurodytų dokumentų gavimo. Kilus abejonių dėl advokato pateiktame prašyme nurodytų duomenų, tarnyba turi teisę kreiptis į antrinę teisinę pagalbą gavusį asmenį, ikiteisminio tyrimo pareigūną, prokurorą ar teisėją ir patikrinti duomenis Lietuvos teismų informacinėje sistemoje. Tarnyba taip pat turi teisę per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo prašyti advokato pateikti papildomą informaciją ar dokumentus arba grąžinti prašymą, nurodydama trūkumus. Tokiu atveju sprendimą dėl užmokesčio už suteiktą antrinę teisinę pagalbą išmokėjimo tarnyba priima ne vėliau kaip per 7 darbo dienas nuo papildomos informacijos ar dokumentų arba pataisyto prašymo gavimo. Apie priimtą sprendimą tarnyba praneša advokatui. Užmokestis išmokamas ne vėliau kaip per 15 dienų nuo sprendimo priėmimo.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, Lietuvos advokatūra palaiko Teisingumo ministerijos norą tobulinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo sistemą ir siekia abipusio bendradarbiavimo.

Prašome:

- Pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo 2.1. punktą - padidinti užmokesčio bazinį dydį (UBD) nuo 13 eurų iki 18,90 eurų;
- Pakeisti aukščiau nurodytus Taisyklių punktus atsižvelgiant į mūsų siūlomas tekstų redakcijas.
- Nustatyti, jog pakeitimai įsigalioja ne vėliau kaip nuo 2020 m. sausio 1 d.

Advokatų tarybos pirmininko pavaduotojas

Mindaugas Kukaitis